

Statligt bildade stiftelser

– regeringens insyn och uppföljning

Sammanfattning

Enligt en kartläggning som Riksrevisionen gjorde 2007 har staten självständigt eller tillsammans med andra bildat cirka 145 stiftelser som fortfarande är verksamma och tillsammans har en förmögenhet på cirka 30 miljarder kronor. Av dessa är cirka 50 bildade av staten ensam och övriga är bildade av staten tillsammans med någon annan. Staten har vid bildandet överfört medel till stiftelsen och dessa medel ska förvaltas för ett specifikt ändamål.

Den verksamhet som de statligt bildade stiftelserna bedriver är av mycket olika karaktär och berör olika samhällssektorer. Vissa av de statligt bildade stiftelserna har förmögenheter som uppgår till flera miljarder kronor medan andra har ett betydligt mindre kapital – i vissa fall finns endast några tiotusental kronor. De riktigt stora stiftelserna är relativt få men står för huvuddelen av förmögenheten.

De statligt bildade stiftelserna är självständiga rättssubjekt och inte en del av den juridiska personen staten. Möjligheten till statlig insyn i och uppföljning av stiftelsernas verksamheter är därför betydligt mer begränsad i jämförelse med den verksamhet som staten bedriver i myndighetsform. **Men stiftelselagen ger regeringen rätt till insyn och möjlighet till påverkan.**

obs!

Det är angeläget att staten säkerställer att statligt initierad och finansierad verksamhet i stiftelseform bedrivs effektivt. Avgörande för att staten ska klara den uppgiften är att staten har överblick över och god kunskap om den verksamhet som bedrivs i de statligt bildade stiftelserna.

Riksrevisionen har med anledning av detta beslutat att under 2007 och 2008 genomföra granskningar av statligt bildade stiftelser. I två granskningar har kvaliteten i årsredovisningar från statligt bildade stiftelser och kapitalförvaltningen i några av de stiftelser som bildades med medel från löntagarfonderna granskats. Mot bakgrund av våra slutsatser i dessa granskningar har Riksrevisionen nu granskat regeringens insyn i och uppföljning av statligt bildade stiftelser.

Otillräcklig kunskap om de statligt bildade stiftelserna

Riksrevisionens granskning visar att regeringen har otillräcklig kunskap om vilka stiftelser som staten har bildat ensam eller tillsammans med andra. Samtliga departement har stiftelser inom sitt ansvarsområde, men Riksrevisionens granskning visar att regeringen saknar kännedom om drygt hälften av de statligt bildade stiftelser som Riksrevisionen identifierat.

Riksrevisionen anser att det är särskilt angeläget att regeringen inom de ramar som stiftelselagen anger säkerställer en effektiv förvaltning och uppfyllelse av ändamålet i de statligt bildade stiftelser som har en stor förmögenhet eller bedriver en samhällsviktig verksamhet.

Obs!

Varierande underlag vid styrelseutnämning

Genom att regeringen utser styrelseledamöter i ett 40-tal statligt bildade stiftelser tar regeringen på sig en del av ansvaret för stiftelsens förvaltning. Att utse styrelseledamöter är också ett viktigt instrument för regeringen för att påverka stiftelsens verksamhet. Det saknas ett principiellt ställningstagande av regeringen angående vilka stiftelser, bildade av staten ensam, regeringen bör utse styrelseledamöter i.

Regeringskansliet får inte samma typ av regelmässig information och återrapportering från stiftelserna som från myndigheter och bolag där regeringen utser styrelseledamöter. I de fall regeringen utser styrelseledamöter i en stiftelse är insyn i och uppföljning av stiftelsens verksamhet därför av stor vikt för att skaffa sig det nödvändiga kunskapsunderlag som behövs i utnämningsarbetet. Granskningen visar dock att den information de olika departementen tar fram som underlag varierar och att Regeringskansliet generellt inte gör egna utvärderingar av styrelserna.

Begränsad möjlighet att informera riksdagen

Regeringen saknar underlag för att ge riksdagen information om vilka statligt bildade stiftelser som finns. Regeringen har inte underlag för att vid behov kunna ge riksdagen information om de statligt bildade stiftelsernas verksamhet, ekonomi och uppfyllelse av ändamålen.

Riksrevisionens samlade bedömning och rekommendationer

Riksrevisionens samlade bedömning är att regeringen har begränsad insyn i statligt bildade stiftelser och att de möjligheter till insyn och påverkan som stiftelselagen medger sällan utnyttjas. Regeringen följer verksamheten i vissa stiftelser, men i flera avseenden är den genomförda uppföljningen ofullständig. Regeringen har inte tagit något helhetsansvar för hur förvaltningen av de statligt bildade stiftelserna ska följas och vilka åtgärder som bör vidtas när förvaltningen inte är effektiv. Med anledning av de iakttagelser som gjorts i denna granskning lämnar Riksrevisionen följande rekommendationer